

ЩОДО СТАБІЛЬНОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Лоскутов Тимур Олександрович

професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз
факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України
Донецького юридичного інституту МВС України
доктор юридичних наук, доцент

1. Однією з актуальних проблем розвитку національного законодавства є його нестабільність. Досить часта зміна норм українського законодавства обумовлює юридичну невизначеність змісту нормативно-правових актів, що не може негативно не впливати на забезпечення прав і законних інтересів людини.

Серед законодавчих актів питання стабільності правових норм більш гострим постає щодо Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), тому що реалізація його норм спрямована на поновлення прав людини, що були порушені у результаті вчинення кримінального правопорушення. Тому дослідження стабільності кримінального процесуального закону через призму забезпечення прав людини є актуальним питанням на сьогоднішній день.

2. Зв'язок стабільності кримінальних процесуальних норм із захистом прав людини проявляється у тому, що часта зміна статей КПК ускладнює процес їх застосування. Це призводить до зниження ефективності діяльності органів кримінального судочинства щодо забезпечення прав людини.

3. Для внесення змін і доповнень до КПК вже прийнято більше п'ятдесяти Законів України і це з огляду на те, що чинний кримінальний процесуальний закон прийнятий 13 квітня 2012 року. Така динаміка законодавчих норм вимагає від органів кримінального судочинства постійного вивчення їх змісту та практики реалізації щодо конкретних обставин вчинення кримінального правопорушення. Втрата органами судочинства часових ресурсів зменшує оперативність досудового розслідування та судового провадження, а відтак – погіршує якість захисту прав людини, порушених у результаті скоєння кримінального правопорушення.

4. За своїм змістовним наповненням зміни та доповнення КПК можуть сприяти оптимізації захисту прав. Прикладом можуть бути нормативні доповнення, внесені Законом України № 119-VIII від 15 січня 2015 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідворотності покарання осіб, які переховуються на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції», до прийняття яких не існувало положень, що уможливлювали б здійснення кримінального провадження щодо підозрюваного, який переховується від органів слідства та

суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук. Тобто поза межами реалізації міжнародного співробітництва кримінальне переслідування підозрюваної особи було неможливим. Ця законодавча прогалина ускладнювала швидке притягнення винної особи до кримінальної відповідальності та поновлення порушених прав.

5. Стабільність кримінального процесуального закону необхідно розглядати не лише з урахуванням динаміки законодавчих змін, а й з огляду на вплив таких змін щодо забезпечення прав людини у кримінальному провадженні. Тобто під час визначення стабільності КПК треба брати до уваги як кількість, так і якість кримінальних процесуальних змін.

Інакше кажучи, стабільність кримінальних процесуальних норм можна розглядати у формальному та змістовному аспектах. Якщо формальна стабільність КПК обумовлюється кількістю нормативних змін та доповнень, то змістова стабільність процесуального закону – якістю таких змін та доповнень. Причому якість законодавчих «перетворень» має визначатися виключно правами людини.

СУЧАСНА ПАРАДИГМА СИСТЕМИ ТА СТРУКТУРНОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ

Сімонович Давид Володимирович

начальник відділу організації освітньо-наукової підготовки Харківського
національного університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

У своїй ретроспективі становлення і розвиток кримінального процесуального законодавства України має давню історію. При цьому, на певних історичних періодах кримінальному процесу були притаманні риси змагальності, диспозитивності, гласності та деякі інші демократичні засади. У цілому історичний процес формування системи кримінального процесу свідчить, що прогресивний розвиток кримінального процесуального законодавства не могли зупинити ні царське самодержавство, ні радянська влада. Так, багато положень відомого Статуту кримінального судочинства 1864 р. українському кримінальному процесу були відомі ще з часів «Прав, за якими судиться народ малоросійський». Українські вчені-процесуалісти нерідко були новаторами і в період СРСР. Тож, вирішальний вплив цивілізаційних чинників визначили основні закономірності розвитку державного апарату і вплинули на остаточне формування системи структурності кримінального процесуального законодавства.